

Lasten ja nuorten osallisuus koulussa

16.12.2021

Elina Stenvall

HT, erityisasiantuntija

SOS-Lapsikylä

Osallisuuden määritelmästä

- Osallisuus on tunne ja kokemus siitä, että kuuluu johonkin
 - Kokemus kuulluksi tulemisesta
 - Ymmärryksen saavuttaminen
- Osallisuus on kokemus mahdollisuuksista vaikuttaa ja ottaa osaa
 - Mahdollisuus toimia ja saada äänensä kuuluviin
 - Tavoitella muutosta tai nostaa asioita esiin
- Osallisuus elämään kuuluvina mahdollisuuksina ja monissa ympäristöissä tapahtuvana (Thomas 2007)
 - Arkiset ympäristöt, julkiset palvelut, kaupalliset tilat tai yhteiskunnalliset rakenteet
- Osallisuus on lasten oikeus mutta ei velvollisuus

Osallisuuden moninaisuus

- Elämään kuuluvat mahdollisuudet – sekä aikuisten lapsille tarjoamat mahdollisuudet että yhteiskunnalliset intressit (Thomas 2007; 2012; 2017)
 - Osallisuutta voidaan tarkastella keino – päämäärä –jaottelulla (Grover 2004, 82; Vanderbeck 2010)
 - Keinona osallisuus on mahdollisuus saavuttaa jotain
 - Päämääränä osallisuus on itsessään arvokasta
- Osallisuus suomalaisessa tutkimuksessa
 - Lasten ja nuorten osallisuuden tunnistaminen on tutkimuksessa ollut jo pitkään keskeistä (Alanen ja Karila 2009; Strandell 2012)
 - Kielellinen haaste; “participation” on osallistumista, osallisuus enemmän “belonging”
 - Osallisuusrakenteet ja arkinen osallisuus (Stenvall 2018)
 - Merkitysten huomioiminen (Kiili 2014) ja tiedon muodostus (Kiili 2016)

Osallisuus arjessa

- Kuuleminen, kuulluksi tuleminen
 - Toisen ihmisen näkökulman tunnistaminen
 - Toisen asemaan asettuminen
- Ymmärtäminen ja hyväksyminen – kohtaamisen merkitys
- Osallisuus rakentuu kuulluksi ja ymmärretyksi tulemisen ympärille
- Tavoitteena olisi tunnistaa mahdollisimman laajasti prosesseja lasten arjesta, jossa he oppivat yhdessä toimimisen taitoja ja saavat kokemuksia mahdollisuuksistaan vaikuttaa
- Edustuksellisten rakenteiden rooli ja merkitys

Osallisuus osana hyvinvointia

- Halu olla osa jotain joukkoa on perustavaa laatua oleva tarve
 - Mikä estää tai mahdollistaa mukana oloa?
- Mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin lisää tai vähentää hyvinvointia
 - Miten lisätään mahdollisuuksia vaikuttaa?
- Tunnustuksen saaminen toisilta vaatii näkyväksi tulemistä
 - Millaisen lapsen näkee, mihin huomion kiinnittää?
- Arjen merkitys – jos arkiset kokemukset sivuutetaan, miten osallisuus voisi toteutua?
- Kukaan ei pärjää yksin – kaikki tarvitsevat tuekseen toisen ihmisen
- Kaikenlaisille lapsille erilaisia mahdollisuuksia löytää oma paikkansa yhteiskunnassa

Lasten ja nuorten toiveita osallisuuteen liittyen

- Tutustua heidän ajatuksiin ja arvostaa niitä
 - Keskittyminen lapsen sanomaan
- Ymmärtää tärkeys ja merkitys myös sellaisissa asioissa, joita ei itse ymmärrä tai on eri mieltä
 - Luottamus ja kannustus; oikeudenmukaisuus
 - Kannustaa unelmoimaan
- Varmista, että olet ymmärtänyt oikein
 - ”Kuulemisrauha”
 - Mahdollisuus perustella mielipiteensä
- Asioista kertominen (selittäminen) ja tiedon jakaminen
 - Koulut ja some tiedon välittämisen kanavina
 - Helpot alustat ottaa osaa; kyselyt
- Yleistämisen vähentäminen
- Tervetullut olo ja ymmärrys luovat innostusta

Miten saisimme mahdollisimman monet mukaan?

- Luodaan väyliä, joiden avulla lasten ja nuorten ehdotukset saadaan näkyviin
- Erotetaan toisistaan prosessit, jotka vaativat lasten ja nuorten osallistumista ja prosessit, joita lapset ja nuoret haluaisivat edistää
- Ideoihin tarttuminen
 - Kiinnostuminen – innostuminen
 - Yhteinen pohdinta
 - Jatkojalostaminen
 - Tiedon jakaminen
- Menetelmien ja käytäntöjen valitseminen

Ymmärrys ja huomio

Lasten
näkemykset
ja
toiveet

Aikuisten
näkemykset
ja
toiveet

Kunnioitus ja arvostus

Arjessa:
Kuulumisten
kysyminen,
mukaan
pyytäminen,
kannustaminen

Palveluissa:
Asiakaspalautteet,
neuvottelut, tiedon
lisääminen

Yhteiskunnassa:
Lava, digiraadit,
tiedottaminen ja
mahdollisuudet

Koulun arkinen
toiminta ja
vuorovaikutus

Miten osallisuutta voisi ajatella käytännössä?

- Kuunnellaan, mitä lapsilla ja nuorilla on sanottavaa
 - Heille merkitykselliset asiat
 - Kohtaamisen merkitys
- Osallisuus ei ole ulkopuolinen “projekti”
 - Osa joka päiväistä elämää
 - Pienten asioiden merkitys
- Kokemus kuulluksi tulemisesta ja reiluudesta
 - Kokemusten huomioinen ja lapseen luottaminen
 - Muutos aikuisten asenteissa
 - Myönteinen tunnistaminen

*Osallisuuden olemukseen kuuluu,
ettei sitä voi hallita. Sitä voi
vahvistaa ja siihen voi kannustaa,
muttei pakottaa.*

A group of seven children, four boys and three girls, are lying on their backs on a green lawn, arranged in a circle. They are all smiling and looking towards the camera. The children are wearing various casual clothes: a red and white striped shirt, a blue t-shirt with a pink graphic, a grey t-shirt, a white t-shirt with a water bottle graphic, a green and white striped shirt, a grey lace-trimmed top, and a red t-shirt with a 'Virginia G&A DEPARTMENT CHAMPIONSHIP' logo. The word 'Kiitos!' is printed in large white letters in the center of the image.

Kiitos!